

DISKUTUJ ENERGIJU / DISCUSS ENERGY

implemented by:

Implemented by:

DISKUTUJ ENERGIJU DISCUSS ENERGY

Implemented by:

DISKUTUJ ENERGIJU DISCUSS ENERGY

Impresum / Impressum:

Izdavač / Publisher: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Urednik / Editor: Wolfgang Schuett, Anita Mraović

Prevod / Translation: Čedomir Pušica

Dizajn / Design: Branko Pavić

Fotografija / Photo: Milica Lopičić*

* osim / except: Bečeј, Aleksinac, Pirot, Žabalj

Štampa / Print: Laserprint

Tiraž / Edition: 600

Beograd / Belgrade

septembar / september 2013

| Intro

A photograph showing two female students in a lecture hall. One student, with short brown hair, is leaning over a table, looking down at some papers or books. The other student, with dark hair tied back, is standing beside her, also looking down at the same materials. They are surrounded by rows of green lecture hall seats.

TEHNIČKI ASPEKTI

primene energetske efikasnosti

TECHNICAL ASPECTS

gkhjgalkgjhalkghjlakhglakghal gjhakjghlghj

- Da li su bolji PVC ili drveni prozori?
kk

- Da li se energetska efikasnost povećava ako su stakla na prozorima deblja i dvoslojna?

- Koja debljina izolacije je najefikasnija kako bi se smanjio odliv energije?

wwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwww

- Koliko su istiniti navodi o kancerogenosti stiropora koji se koristi kao izolacija?

wwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwwww

- Da li je bolja izolacija od prirodnih materijala ili ova koju možemo kupiti na tržištu?

możecie kapituła przestać.

- Da li u postupku izbora materijala za izolaciju i stolariju treba konsultovati stručnjake?
ddddddddd

- Kada će se u pravilnicima o energetskoj efikasnosti naći i prirodni izolacioni materijali kao što su drvo, slama i blato?

- kkkkkkkkkkkkk
kkkkkk k kk kkk kk k kk k kk
kkkkkkkk k k k k k kkk k kk k
k k k k k k k k kkkkkkkkk k k k
k k k k k k k k k k k k k k k k

- Koliko traje jedan pasoš?
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk

- Da li bi bilo marketinški opravdano da lokalne samouprave za svoje objekte izrade elaborate o energetskoj efikasnosti i da javno istaknu energetski pasoš pasoša, koji bi bio primer ostalim investitorima?
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk

- Da li u energetskom pasošu zgrade piše predviđeni utrošak električne energije?

- Da li je tačno da ukoliko cela zgrada nema delitelje topote da onda ni protok toplotne energije ne može biti odgovarajući a samim ti ni željena temperatura u stanovima se ne postiže?

- Može li aktifni sistem ne samo za grejanje iz toplana već i načinju da bude jasniji?

- Da li je sistem naplate grejanja po utrošku efikasan samo ako svi stanovi u zgradbi maju delitelje i kalorimetre na svim radijatorima?

- Koliko da primenimo energetsku efikasnost kada je naš toplovodni cevni sistem star 30 godina?

TEHNIČKI ASPEKTI primene energetske efikasnosti

Najveća količina energije koju troše gradovi i opštine namenjena je kako stambenim zgradama tako i zgradama u javnom vlasništvu. Debate u svih 30 gradova i opština pokazale su da stanovništvo još nema dovoljno razvijenu svest o neophodnosti energetske efikasnog ponašanja a posebno o štednji električne i energije za grejanje. Uočene su drastične razlike u lokalnim sredinama o shvatanju važnosti primene energetske efikasnosti u stabenim i javnim zgradama.

Evidentno je da su građani, žele da se više upoznaju kako mogu racionalnije trošiti energiju u svojim kućama, stanovima ali i štedeti u celim zgradama. Gledano geografski, pokazalo se da građani u gradovima i opštinama na severu zemlje imaju najviše saznanja o najčešće primenjivanim merama energetske efikasnosti, dok je obaveštenost nešto manja u centralnoj Srbiji a veoma je izražena neinformisanost stanovništva koje živi na području nerazvijenih i siromašnih opština na Jugoistoku Srbije. U nekim najsilomašnjim opština sa tog područja žitelji čak nemaju obuhvatnija saznanja kako mogu postići energetsku efikasnost. Za sada većina građana uglavnom primenjuje isključivo minimalne mere energetske efikasnosti menjajući način ponašanja i upotrebu energenata. Uglavnom navode da energiju u domaćinstvu štede gašenjem sijalica u prostorijama u kojima se ne boravi ili koršćenjem električnih aparata i peći noću kada se električna energija obračunava po jeftinijoj tarifi. To se najbolje vidi iz pitanja gde su građani na debatama tražili konkretna objašnjenja čak i pojmove.

Jasminka Pavlović iz Ministarstva građevinarstva i urbanizma upoznala je učesnike tribine da je kao član Radne grupe za izradu nacionalnog programa energetske efikasnosti predloženo da se u sanaciji prvo kreće od zgrada. Od ukupne potrošnje energije zgrade potroše skoro polovinu. Naglasila je da je to zapravo najjeftinije jer su tu najmanja

ulaganja, a najveće uštede. A to nam je i obaveza po direktivama Evropske unije.

Upečatljiv je odgovor jednog inženjera koji je sa svojim timom radio proračune o uštedi energije u zgradarstvu. Za primer su dali zgrade za stanovanje u većim gradovima, za koje su pripremali dokumenta o sanaciji uz primenu mera energetske efikasnosti. Kroz energetski pregled zgrade i razgovor sa stanarima o karakteristikama zgrade, analizirali su kolika je potrošnja energije za grejanje. Istaknuto je da su dobijeni rezultati poražavajući i uznemirujući! Izračunali su da bi uz primenu mera energetske efikasnosti potrebna energija za grejanje objekta kao i emisija CO₂ bili prepolovljeni! Uštede su i veće na objektima čiju fasadu čini više od 50% prozora i balkonskih vrata.

Na debatama je uočeno da građani, pre svega, malo znaju o tehničkim mogućnostima gradnje energetske efikasnih stambenih objekata kao i o unapređenju energetske efikasnosti u već postojećim građevinama.

Stanovnici većine gradova i opština veruju da je najčešće dovoljno da zamene prozore i vrata, novim koja dobro dihtuju i da tako utople svoje kuće i stanove.

- Da li su bolji PVC ili drveni prozori? - Kako da izaberem najbolju stolariju?
- Može li se u Srbiji kupiti potpuno energetska efikasna stolarija
- Ima li proračuna koliko se energije štedi samo ugradnjom novih prozora?
- Da li je tačno da prozori odvlače najviše topotne energije?
- Da li se energetska efikasnost povećava ako su stakla na prozorima deblja i dvoslojna?

Energetski stručnjaci su potvrdili da je u zgradama novije gradnje dovoljno da stanari promene stolariju, jer otprilike 70 % energije se izgubi kroz prozore i vrata koji ne dihtuju.

Proizvođači poručuju da na srpskom tržištu ima kvalitetne stolarije sa evropskim certifikatima i da energetska efikasnost prozori moraju imati bar dva sloja stakla i da nema nikakvog uticaja da li je PVC ili drvena stolarija.

Evidentno je, da drugu mogućnost, da zimi zadrže topotnu energiju a leti imaju prijatno ohlađene kuće i stanove, građani vide u izolaciji i obnovi fasade. Međutim, uglavnom smatraju da je dovoljno da postave izolaciju na spoljne zidove. Veoma mali broj je navelo da je neophodno izolovati i krov i podrumske prostorije jer odvlače dobar deo topote. Malo se zna i o izolacionim materijalima, načinu ugradnje i tehničkim parametrima i sertifikovanim izvođačima radova. Građani koji su kupili nove stanove žale se da su investitori štedeli upravo na termoizolaciju, pa su o toj temi na debatama često postavljana pitanja.

- Koji izolacioni materijali su najbolji?
- Koja svojstva treba da ima izolacioni materijal koji se ugrađuje u spoljne zidove?
- Koja debljina izolacije je najefikasnija kako bi se smanjio odliv energije?
- Koliko su istiniti navodi o kancerogenosti stiropora koji se koristi kao izolacija?
- Da li je za izolaciju dovoljno da stiropor bude 5cm debljine?
- Da li je neophodno izolovati i unutrašnje zidove u zgradi i stanovima?
- Da li je bolja izolacija od prirodnih materijala ili ova koju možemo kupiti na tržištu?
- Da li u postupku izbora materijala za izolaciju i stolariju treba konsultovati stručnjake?
- Da li domaće fabrike proizvode energetska efikasna građevinske i izolacione materijale, prozore i drugu stolariju?
- Da li su izolacioni materijali domaće proizvodnje ugrađeni po evropskim standardima?

- Živim u zgradi čija je fasada bukvalno od jedne cigle, nama energije zaista curi kroz zidove, kako ja u takvoj zgradi da štedim energiju?

- Koji izolacioni materijal obezbeđuje najveću uštedu energije?

- Da li prvo treba promeniti dotrajale prozore i vrata ili uraditi izolaciju zidova i tavana?

- Gde se gubi najviše energije?

- Kada će se u pravilnicima o energetskoj efikasnosti naći i prirodni izolacioni materijali kao što su drvo, slama i blato?

- Da li su starinske kuće od drveta i slame zdravije od današnjih uglavnog betonskih?

- Da li je tačno da je u Srbiji 70 odsto kuća nema izolaciju ili je neadekvatno izolovano?

- Da li skupština stanara za postavljanje izolacije u zgradi mora imati stopostotni pristanak stanara?

- Kakva je odgovornost građana, odnosno stanara, u održavanju zgrade?

Da li je njihova obveza tekuće, redovno održavanje ili i investiciono svakih 10 godina?

- Ko će popravljati stare objekte?

- Imamo li evropske ateste za izolacione materijale i energetsku opremu? Ako ih nemamo kada će oni biti uvedeni i ko će to učiniti?

Stručnjaci koji su prisustvovali debatama imali su kokretan savet za građane - "Nije dobro samo stati i reći moramo uraditi izolaciju, svakako da to morate, ali planski. Savetujemo da se dogovorite sa stručnim licem i da vam ono kaže šta i kako da uradite, koja debljina izolacije vam je najefikasnija a najefтинija. Građevinski inženjeri su predočili iskustva iz prakse. Dati su primeri kuća gde je samo ugradnjom 3 cm stiropora na tavanu smanjena potrošnja uglja za grejanja sa 5 na 4 tone godišnje. Iznet je zabrinjavajući podatak da su u poslednjoj deceniji u našoj zemlji nikla čitava naselja

sa novoizgađenim kućama bez izolacije a većina, nije čak ni omalterisana. Cilj je kažu da se izolacijom postigne smanjenje potrošnje energije bar 20 %. A u budućnosti i do 60 odsto. Za to je kako su naglasili neophodno motivisati građane. Stručnjaci su potvrdili da stiropor nije kancerogen materijal kao što se u javnosti često pominje.

Stambeni i javni objekti koji su dobili energetski pasoš uglavnom su obeleženi najnižim razredom energetske efikasnosti C. Na osnovu do sada rađenih analiza procenjuje se da je ipak, najveći broj i stabenih i javnih zgrada u nešoj zemlji, najnižeg razreda G. Organizatori Debata upoznali su zaineresovane građane o rezultatima nacionalne tipologije zgrada koja je rađena prošle godine. Sa licenciranim 300 inženjera urađeno termovizisko snimanje, za izabrane, različite objekte u 30 gradova i opština, odnosno urađeni su elaborati i energetski pasoši. A utvrđeno je da se oni nalaze u D razredu. To znači, da troše više od 100kWh/m² godišnje. Cilj je da da se ti objekti saniraju i dovedu u razred bar u C razred, odnosno potrošnja energije svede na 65 do 75kWh/m² godišnje. Dat je primer Nemačke gde prosečno domaćinstvo godišnje troši 50kWh/m². Debate, u svim gradovima, ukazale su da stanari uglavnom ne znaju zašto je važno da zgrade i stanovi imaju energetski pasoš. Uopšto govoreći javnost je još manje informisana o pojmu, ulozi i značaju elaborata energetske efikasnosti.

- Koji objekti moraju imati energetski pasoš?
- Koliko traje jedan pasoš?
- Ko izdaje energetski pasoš, a ko piše eleborat?
- Kako se pravi pasoš za jednu zgradu?
- Koliko košta izrada pasoša, a koliko elaborata?
- Kada će početi izdavanje energetskih pasoša i za stare zgrade?
- Da li bi bilo marketinški opravdano da lokalne samouprave za svoje objekte izrade elaborate o energetskoj efikasnosti i da javno istaknu energetski pasoš pasoša,

koji bi bio primer ostalim investitorima?

- Da li u energetskom pasošu zgrade piše predviđeni utrošak električne energije?
- Da li i objekti koji nisu legalizovani moraju da imaju energetski pasoš?
- Kada će se proširiti lista objekata koji moraju imati energetski pasoš?

Organizatori debate i prestavnici nadležnog ministarstva pojasnili su sve što je građane interesovalo o energetskom pasošu: Na osnovu tipologije zgrada u okviru evropskog projekta Tabula u saradnji sa

Arhitektonskim fakultetom i GIZ-om doneta su dva pravilnika. Pravilnik o uslovima, sadržini i načinu izdavanja sertifikata o energetskim svojstvima zgrada, od 30. septembra 2012. godine, predviđa da svi novoizgrađeni objekti, kao i oni na kojima se obavlja više od 25% rekonstrukcije, moraju posedovati energetski pasoš. To znači da će svi oni koji grade nove, ali i rekonstruišu, adaptiraju ili saniraju postojeće zgrade morati da nabave taj dokument, kako bi se tačno znalo kakva su svojstva, od čega je građena zgrada, ali što je najvažnije i koliki je predviđeni utrošak električne energije za grejanje. Rečeno je da energetski pasoš traje 10 godina i da se ne izdaje za nelegalizovane objekte. U pravilniku ne piše, ali u Zakonu o efikasnom korišćenju energije propisao je da se na osnovu energetskog pregleda zgrade na svakih 10 godina, energetski pasoš mora obnavljati. Ako se u međuvremenu radi neka sanacija ili adaptacija, onda se mora vaditi i novi pasoš. Ocenili su da je SJAJNA ideja de se na zgradama gradskih i opštinskih uprava javno istakne energetski pasoš.

U Ministarstvu građevinarstva i urbanizma navode i da se u praksi pokazalo da je procedura koja se u Srbiji primenjuje za izdavanje energetskih pasoša odlična, za šta imaju i potvrdu iz inostranstva.

Uporedili su je sa primerom Portugala gde je taj proces znatno komplikovaniji jer se energetski pasoš daje uz

građevinsku dozvolu a kada se objekat završi posebna komisija, naknadno ponovo mora da potvdi razred energetske efikasnosti. Kod nas je procedura sledeća: uz glavni projekat predaje se elaborat koji kontroliše ovlašćeno preduzeće, postoji i nadzor dok se izvode radovi i na kraju se radi energetski pregled zgrade. Na osnovu svega toga, izdaje se energetski pasoš što je i uslov da zgrada dobije i upotrebnu dozvolu.

- Na koji način lokalna samouprava podstiče građane da unaprede energetske razrede svojih stabenih objekata?

- Da li je neophodno raditi eleborate o energetskoj efikasnosti za pomoćne objekte, površine od 50 m² ili za objekte ko što su, toaleti i ostave u seoskim školama i drugi dograđeni i namenski adaptirani objekti u domaćinstvima?

- Da li je opravdano primenjivati energetsku efikasnost na nadogradnju u stambenim zgradama?

- Ko procenjuje ima li tehničkih mogućnosti za energetski efikasnu nadogradnju stabenih zgrada? - Zašto se Pravilnik o uslovima i načinu izdavanja sertifikata o energetskim svojstvima zgrada još ne primenjuje?

- Kako se izrađuje elaborat energetske efikasnosti?

- Kako se utvrđuje u kojem je energetskom razredu kuća?

- Ako se energetski razred unapredi za jednu lešticu više, koliko procentualno to doprinosi uštedi energije?

U skoro svim gradovima i opštinama, problem je i grajanje iz toplana.

Građani su nezadovoljni i grejanjem i cenom i načinom obračuna toplotne energije. Toplane većinom naplaćuju grejanje po kvadratnom metru stana.

Zabrinjava činjenica da od 58 gradova i opština koje imaju grejanje iz lokalnih toplana, samo sedam naplaćuje grejanje

po potrošnji. Treba napomenuti i da su u četiri lokalne samouprave sa tom naplatom počele tek od grejne sezone 2013. Međutim, ni ta naplata nije svuda potpuna jer toplane obračunavaju potrošnju toplotne energije u podstanicama, a ne u stanovima. Iako, žele da plate grejanje onoliko koliko i potroš, građani su veoma nezadovoljni prvim iskustvima takve naplate. Najviše primedbi ima upravo na način obračuna cene grejanja po potrošnji jer im je to drastično uvećalo račune. Dosta zamerki odnosi se i na nemogućnost nabavke kalorimetara i potrebne opreme za merenje po utrošku toplotne energije u samim stanovima. Najviše se žale na mlake radijatore a oni koji žive na višim spratovima kažu da su im u pojedinim delovima stana radijatori i potpuno hladni. Ističu probleme u radu podstanica u zgradama jer se često kvarile ali i neažurnost toplana u otklanjanju kvarova. Primetno je i da veliki broj građana teško uspostavlja telefonsku vezu sa lokalnom toplanom kako bi prijavili eventualno curenje iz radijatora ili dobili ekipu za brzu intervenciju na toplotnom sistemu zgrade. Tokom debata evidentiran je veliki broj pitanja građana upravo o grejanju iz toplana.

- Da li plaćanje grejanja po utrošku spada u energetsku efikasnost?

- Kakva su iskustva stanara zgrada koje se greju na gas, a ugradile su delitelje toplice?

- Kako zainteresovati sve stanare da ugrade delitelje toplice na svoje radijatore?

- Kada će u celoj zemlji početi naplata grejanja po utrošku?

- Šta ja plaćam. Mislim da toplana prvo treba da primeni energetsku efikasnost. Kod mene u stanu nije toliko toplje, prigovaraju mnogi!?

- Da li je tačno da ukoliko cela zgrada nema delitelje toplice da onda ni protok toplotne energije ne može biti odgovarajući a samim ti ni željena temperatura u stanovima se ne postiže?

- Kod mene je predviđena temperatura u stanu 23 stepena. Ako su oko mene stanari koji su na poslu ili su otputovali i ne greju se, da li je tačno da ja ne mogu održati tu temperaturu već samo temperaturu od 20 stepeni?

- Da li je sistem naplate grejanja po utrošku efikasan samo ako svi stanovi u zgradu maju delitelje i kalorimetre na svim radijatorima?

- Kako toplana može da meri toplotnu energiju do ulaska u zgradu a da o tom ne odlučuje Skupština stanara?

- Može li tarifni sistem ne samo za grejanje iz toplana već i na struju da bude jasniji?

- Koliko da primenimo energetsку efikasnost kada je naš toplovodni cevni sistem star 30 godina?

- Koliko se toplotne energije izgubi na putu od toplane do stana?

- Kao toplana naplaćuje merenje po utrošku kada je u podstanica u zgradi sa zastarem toplotnim sistemom?

- Ako toplana greje na biomasu koliko je smanjena emisija ugljen-dioksida (CO₂) ?

Direktori lokalnih toplana objašnjavali su građanima da će im novi tarifni sistem naplate po utrošku omogućiti pravedniji račun za grejanje. To je kako su naveli u interesu ne samo toplana, već i svih korisnika, jer je to jedan od najznačajnijih načina da se smanji potrošnja energije i podigne svest o energetskoj efikasnosti. Naplata po utrošku obezbeđuje građanima da rukovode svojim grejanjem, odnosno da se greju koliko i kada hoće. U odgovorima na pitanja, se čulo i da opremu za uvođenje takve naplate finasiraju lokalne samouprave sa svojim toplanama do podstanice u zgradama. I Ministarstvo energetike je najavilo je da će taj posao pomoći, jer po Zakonu o energetici, sve toplane u Srbiji do 2015. godine moraju preći na naplatu grejanja po utrošku. Građani će biti obavezni da finasiraju merače toplote za radijatore u stanovima, što će kako je rečeno otplaćivati u ratama kroz račune za grejanje

u naredne tri do pet godina. Prezetovani su i podaci, da se zbog zastarelih cevi lokalnih vrelovoda izgubi i do trećine toplotne energije. Za uvođenje naplate po utrošku neophodna je saglasnost svih stanara a pre toga neophodno je izolovati stanove jer su efekti ušteda tada najveći. Zbog toga su u većini debata davani primeri o unapređenju energetske efikasnosti u susednim zemljama.

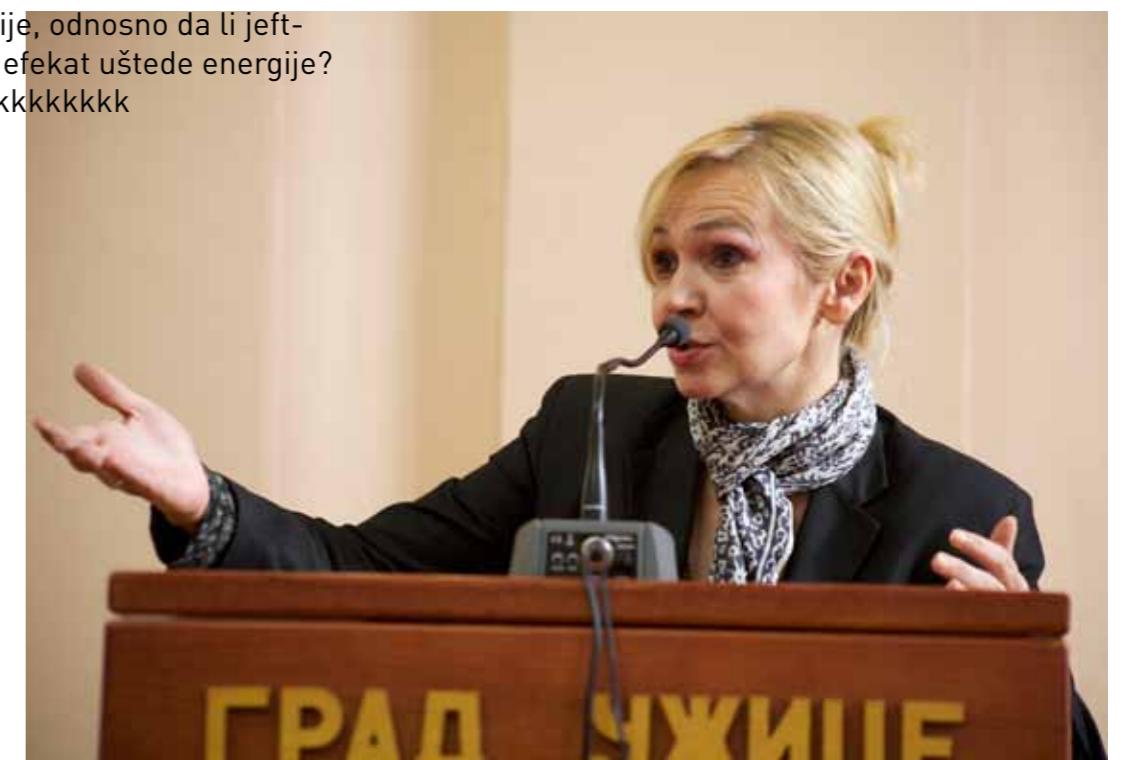
Licencirani inženjeri, koji u svojim zemljama overavaju pasoše i elaborate o energetskoj efikasnosti predočili su građanima najčeća iskustva iz Hrvatske i Makedonije, gde su zahvaljujući primenjenim merama, samo u toplanama posle uvođenja naplate grejanja po utrošku, postignute uštede energenata do 20 % na godišnjem nivou. Dok su uštede toplotne energije i do 25 procenata.

FINANSIJSKI ASPEKT

kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk

- Može li se grad uključiti da pokrije bar rekonstrukciju dela zarade?
kkkkkkkkkk g g
g g gggggg g g g g
gggggggg g g g ggg
g gg g g gg gg gg g g
gg g g g

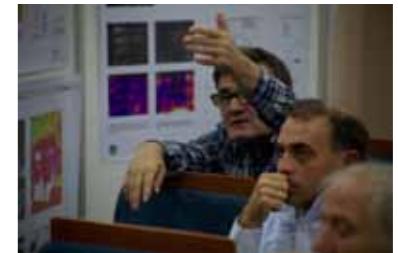
44

- Koliko je realno očekivati smanjenje PDV na izolacioni materijal i eventualno energtsku opremu?
kkkkkkkkkkkkkkkk

Mogu li investitori očekivati podsticaj
o grade zgradu višeg energetskog raz-
a? kkkkkkkkkkk g g g g gggggg g g g
gggggggg g g g ggg g gg g g gg gg g
g g g
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk

- Da li kategorizacija zgrada utiče na cenu stana?

kkkkkkkkkk g g g g gggggg g g g g
gggggggg g g g ggg g gg g g gg gg gg g g
gg g g g

- Kada će Fond za energetsку efikasnost početi da radi?

kkkkkkkkkk g g g g gggggg g g g g gggggggg g g g
gg g gg g g gg gg gg g g gg g g gg g g

- Kako možemo pojednostaviti komplikovanu proceduru pribavljanja dokumenata za podizanje kredita za energetsku efikasnost? kkkkkkkkkk g g g g gggggg g g g g
gggggggg g g g ggg g gg g g gg g g g g g g

„Ja sam grejanje za stan od 85 kvadrata plaćao i do 15 hiljada dinara, što je zaista bilo mnogo. Rešio sam da prikupim potpise i svi stanari su instalirali delitelje i merače toplote na svoje radijatore. Sada račun za grejanje, u zavisnosti od spoljne teperature plaćam do 5 hiljada dinara. I ostali u zgradi su zadovoljni jer smo pre toga popravili fasadu i krov a većina je zamenila i stolariju.“

kk k k k k
k k k k k k k kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk k k k k k k k
kk k k k k k k
k k k k k kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk k k k k k k k
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk k k k k k k k
k k k k k kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk k k k k k k k
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk k k k k k k k k
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk k k k k k k k k

- Ko treba da pregovara sa bankama o kreditu za energetsku efikasnost i rekonstrukciju zgrade?

kkkkkkkkkk g g g g gggggg g g g g ggggggggg g g g ggg g gg g g g g gg gg
gg g g gg g g g

- Da li može da se traži kredit za kuću od slame, da li ih banke smatraju stambenim objektom?

kkkkkkkkkk g g g g gggggg g g g g ggggggggg g g g ggg g gg g g g g gg gg
g g g ggg g gg g g g gg gg g g g g gg g g g g g

- Kako se može konkurisati za novac iz Fonda za energetsku efikasnost?

- Često od drveta ne vidimo šumu.
Kako izdvojiti prioritetne projekte za
finansiranje energetske efikasnosti i
ko bi to u državi morao da uradi?

- Da li će država dotirati kredit za energetsku efikasnost?
kkkkkkkkkk g g
g g gggggg g g g g
ggggggggg g g g ggg g
gg g g gg gg g g gg g
g g

- Koje kreditne linije su povoljnije za gradnju energetski efikasnih stanova ili rekonstrukciju postojećih?
kkkkkkkkkk g g

g g gggggg g g g g
ggggggggg g g g ggg g
gg g g gg gg g g gg g
g g

Da li je moguće povezati državu, lokalne samouprave i građane u lanac sa bankama jer bez zatvaranja tog lanca nema povoljnijih kredita ni energetske efikasnosti?

kkkkkkkkkk g g
g g gggggg g g g g
ggggggggg g g g ggg g
gg g g gg gg g g gg g
g g

FINANSIJSKI ASPEKT

U svim gradovima i opštinama, mnogo je problema u primeni mera energetske efikasnosti ali je finansiranje tog posla nesumnjivo najveća prepreka. Svi se slažu da se energija mora štedeti, da je potrebno izolovati, ne samo stambene, nego i javne objekte i uvesti naplatu grejanja po utrošku, ali se u debatama čulo malo konkretnih predloga kako to i finansirati. Evidentno je da građani očekuju pomoći lokalnih vlasti a lokalne vlasti pomoći države. Neke lokalne samouprave, se nadaju i donacijama iz inostranstva kako bi finasirale te poslove.

Najveći broj pitanja, ne samo građana već i čelnika lokalnih vlasti i komunalnih preduzeća, inženjera iz građevinskih firmi, proizvodača i trgovaca energetskom opremom i izolacionim materijalima, svodila su se na obezbeđivanje novca za poboljšanje energetske efikasnosti. Građani se interesuju i za finansijsku korist koju ta ulaganja donose gledano kroz smanjenje mesečnih računa za grejanje i struju.

60

- Koliko košta uvođenje energetske efikasnosti?
- Imamo pamet za uvođenje energetske efikasnosti ali nemamo novca?
- Primena mera energetske efikasnosti za naša primanja je skupa, gde obezbediti novac? PITANJE UZ SLIKU

- Ima li uticaja cena izolacije, odnosno da li jeftiniji materijal znači i manji efekat uštede energije? PITANJE UZ SLIKU

- Da li opština, ili možda država ima izrađenu finansijsku konstrukciju mera energetske efikasnosti? Koliko zapravo novca treba za energetsку efikasnost jednog prosečnog stana?

- Bez pomoći lokalne samoprave nema energetske efikasnosti, imaju li opštine neki plan za popravku zgrada?

- Da li ima mogućnosti da se lokalne samouprave,

svojim sredstvima i fondovima u okviru lokalnih propisa, uključe u finansiranje projekata za poboljšanje energetske efikasnosti a koje bi pokrenuli građani u svojim zgradama?

- Srbija skupo plaća energente, posebno gas i mazut. Da li je moguće da država, ali i lokalne samouprave, imaju novca za rasipanje a nemaju ni plana, a čini se ni volje, da se štedi?

- Energetski efikasnu gradnju trebalo bi podsticati na sve isplative načine! Hoće li gradovi smanjiti komunalne takse?

- Da li postoji mogućnost da se zamena prozora na stambenim zgradama plaća preko uplatnica Javnog stambenog preduzeća?

- Možemo li finansiranje izolacije i ugradnju prozora uraditi kroz javno-privatno partnerstvo?

- Može li se grad uključiti da pokrije bar rekonstrukciju dela zarade?

PITANJE UZ SLIKU

- Koliko je realno očekivati smanjenje PDV na izolacioni materijal i eventualno energetsku opremu? PITANJE UZ SLIKU

- Mogu li investitori očekivati podsticaj ako grade zgradu višeg energetskog razreda? PITANJE UZ SLIKU

- Imaju li opštine fondove za podsticaj zelene gradnje?

Odgovore na navedena pitanja uglavnom su davali predstavnici lokalnih, odnosno nadležnih gradskih uprava ili komunalnih službi. Navedeni su različiti načini finansiranja radova na rekonstrukciji stambenih zgrada. Negde postoje trojni ugovori: između Javnog stabenog preduzeća, korisnika, odnosno skupštine stanara i izvođača radova koji na tenderu dobiju taj posao. Obično u tim slučajevima lokalne komunalne službe nude građanima plaćanje na rate i to preko uplatnica objedinjene naplate komunalnih usluga. Kažu da dokle god

bude paušalnog plaćanja ne očekuju veliku zainteresovanost građana za mere energetske efikasnosti. U većim gradovima prihvaćeno je da se razmotri predlog da se poslovi uvođenja energetske efikasnosti rade kroz javno-privatno partnerstvo, ako se nađu zainteresovane kopanije. Građani se interesuju i za finansijsku korist koju ta ulaganja donose gledano kroz smanjenje mesečnih računa za grejanje i struju.

- Koliko energetski pasoš vredi na tržištu?
- Za koliko se godina uloženi novac u energetsku efikasnost vraća?

- Da li kategorizacija zgrada utiče na cenu stana? PITANJE UZ SLIKU

- Koliko košta izrada pasoša, a koliko elaborata?

- Da li primena energetske efikasnosti poskupljuje stambeni kvadrat i u kojoj meri može da utiče na formiranje te cene?

- Koliko košta oprema koja se mora ugraditi na radijatore i ko će to plaćati, stanari ili toplane?

- Koliko se može smanjiti mesečni račun za grejanje naplatom po utrošku?

- Koliko se može smanjiti mesečni račun za grejanje naplatom po utrošku?

- Da li računi za grejanje zastarevaju?

Od organizatora debate građani su dobili konkretne odgovore.

Izrada energetskog pasoša, u zavisnosti od veličine objekta košta od 100 do 1000 evra. Za porodične kuće energetski pasoš košta od 100 do 150 evra, dok se za višepratne stambene objekte cena kreće oko 350 evra. Za poslovne objekte je ona dosta skuplj. Potvrđeno je i da energetski pasoš utiče na cenu nektetnine. Objekti sa pasošom višeg energetskog razreda više vrede, dok su oni sa nižim razredom jeftiniji. Kada

je reč o cenama grejanja iz toplana stručnjaci ne očekuju veća ulaganja u mere energetske efikasnosti dokle god plaćanja bude paušalno.

Data je i računica za uvođenje naplate po potrošnji. Domaćinstvo koje ima prosečan stan od 60 m², ima najčeće pet radijatora pa bi za kupovinu merača toplove moralo da izdvoji oko 250 evra, što znači 50 evra po radijatoru. U obrazloženju neophodnih ulaganja stručnjaci su naveli da je svaki objekat specifičan po nekom parametru pa su i različiti proračuni ulaganja. Prema postojećim računicama za kvalitetnu izolaciju po kvadratnom metru potrebno je oko 18 evra. Kolika je ušteda na računu za grejanje kada se plaća po utrošku najbolje je ilustrovao jedan građanin koji je dao primer svog domaćinstva.

„Ja sam grejanje za stan od 85 kvadrata plaćao i do 15 hiljada dinara, što je zaista bilo mnogo. Rešio sam da prikupim potpise i svi stanari su instalirali delitelje i merače toplove na svoje radijatore. Sada račun za grejanje, u zavisnosti od spoljne temperaturu plaćam do 5 hiljada dinara. I ostali u zgradu su zadovoljni jer smo pre toga popravili fasadu i krov a većina je zamenila i stolariju.“ OZNAČENI CITAT JE ZA SLIKU

61

Gledano generalno najveći problem i građananim i firmama, istaknut u svim gradovima i opštinama, je u tome što za energetsku efikasnost banke uglavnom nude komercijalne, dakle skupe kredite. Svim debatama prisustvovali su i predstavnici banaka. Da građani nemaju mnogo izbora potvrđuje i činjenica da su samo u većim gradovima došli službenici iz najviše dve banke, dok je u manjim sredinama debati prisustvovao predstavnik tek po jedne banke. Građani upozoravaju i lokalne samouprave i državu da su krediti za energetsku efikasnost nepovoljni.

Kamata dostiže 12 pa čak i 18 odsto, a rokovi otplate su kratki, tri do pet godina. Građani su nezadovoljni i što se kredit za kupovinu izolacionog materijala i stolarije mogu dobiti isključivo uz namensku profakturu, za recimo kupovinu

kotlova, prozora i rata ili energetski efikasnih električnih uređaja.

- Skupština stanara skupila je potpise da postavimo termoizolaciju na našoj zgradi. Kada smo tražili kredit banka je rate vezala za evro što penzionerima nikako ne odgovara. Može li država da podstakne banke da odravaju kredite za energetsку efikasnost tako da otplata rata bude dinarska a ne u evrima?

- Banka nam je ponudila kredit na samo 5 godina sa 8 odsto kamate i vezala je otplatu za evro. Posao je stao jer u zgradi živi dve trećine penzionera. Deo zgrade smo već izlovali, ljudi su prezadovoljni. Kada će biti olakšica za taj posao?

- Koliku kamatu obračunavaju banke u zemljama Evropske unije na kredite za energetsku efikasnost?

- Ako neko od stanara nema novca za poravku, da li njegov stan može biti ulog banci da odobri kredit celoj zgradi?

- Kako možemo pojednostaviti komplikovanu proceduru pribavljanja dokumenata za podizanje kredita za energetsku efikasnost? PITANJE UZ SLIKU

- Može li država da utiče na banke da smanje administrativne zahteve pri podizanju kredita za energetsku efikasnost?

- Ko treba da pregovara sa bankama o kreditu za energetsku efikasnost i rekonstrukciju zgrade? PITANJE UZ SLIKU

- Najveći problem je što u zgradi moraju svi to da privivate. Da li država može da razgovara sa bankama kako bi se taj uslov eliminisao?

- Da li će država dotirati kredit za energetsku efikasnost?

PITANJE UZ SLIKE

- Hoće li država kroz beskamatne kredite na duži rok malo da podstakne gradane da štede energiju?

62

- Mogu li firme, koje izvode radove za povećanje energetske efikasnosti objekta da dobiju beskamatni kredit?

- Naša zgrada ima energetski pasoš ponudili smo banci to kao dokumet u okviru plana da rekonstruišemo i potkrovle. Zašto banka nije uvažila taj pasoš i odobrila nam povoljnije uslove?

- Koje kreditne linije su povoljnije za gradnju energetski efikasnih stanova ili rekonstrukciju postojećih? PITANJE UZ SLIKU

- Zašto banke prikrivaju jeftine kredite za energetsку efikasnost, nudeći uglavnom komercijalne kredite?

- Zašto nema tržišne analize cena energetske opreme i materijala jer bi to moglo da pojedini kredite za energetsku efikasnost?!

- Može li država da utiče bar na komunalna preduzeća da ona pripreme tehnička dokumenta koji su neophodni za kredite?

- Kakva je komunikacija sa bankama u opštini?

- Da li je moguće povezati državu, lokalne samouprave i građane u lanac sa bankama jer bez zatvaranja tog lanca nema povoljnijih kredita ni energetske efikasnosti?! KOMETAR UZ SLIKU

Odgovori na postavljena pitanja potvrđili su da u nekim gradovima sami proizvođači već preuzimaju teret kamate kako bi pospešili prodaju izolacionog materijala. I pojedine lokalne samouprave najavile su mogućnosti da pokriju bar deo kamata iz kredita građana za konkretnе poslove uvođenja mera energetske efikasnosti. Pojedini funkcioneri tvrde da se u lakalnim samoupravama formirali timovi koji već rade na izradama sveobuhvatne strategije finasiranja energetske efikasnosti.

Jasminka Pavlović, predstavnica Ministarstva građevinarstva i urbanizma pozdravila je inicijative proizvođača opreme koji su spremni da preuzmu 2-3 procenta kamate a da se

njihova oprema ugradi jer time su svi na dobitku. Građanima to olakšava kredit a poslovima energetske efikasnosti pokrećemo privrednu i što je najvažnije, kako je istakla, započinje se proces energetske sanacije zgrada. Slaže se da je problem što skupštine stanara ne mogu da podignu kredit. Iznela je primere Češke, Poljske, Estonije, Danske gde to nije problem jer je investitor vlasnik cele zgrade. U takvim sličajevima i u našoj zemlji može da se konkuriše za kredit ali je i dalje problem jer najčeće, kod nas ima od 25 do 150 vlasnika u zgradi. Predstavnica resornog ministarstva savetovala je bankare da od Ministarstva traže upustvo šta od dokumenata da traže od vlasnika obajekata koji žele da uzmu kredit za energetsку efikasnost. Još jednom je skrenula pažnju predstavnicima banaka, da je neophodno da od korisnika kredita, traže energetski eleborat i pasoš, kao dokaz da su poboljšali energetski razred za jednu lešticu prilikom ugradnje prozora i vrata. U nekoliko gradova podržan je plan penzionera da im se izoluju stanove, tako što će ih dati u zalog za kredite kako bi se pridružili ostalim stanarima u sanaciji zgrade.

- Da li može da se traži kredit za kuću od slame, da li ih banke smatraju stambenim objektom? PITANJE UZ SLIKU

Pojedini proizvođači već prave takve objekte jer su jeftiniji. Dat je primer objekata koji je neka vrsta pilot projekta sa zidovima od upresovane slame, od stabiljika suncokreta i kukuruza. Pokazalo se kao dobra kombinacija za izradu montažnih objekata jer je 40 odsto jeftiniji od klasične gradnje uobičajenim građevinskim materijalom. Iz Ministarstva ukazuju da nije jednostavno doći do kredita za takvu gradnju iako je jeftinija. Banka može da odobri kredit samo uz građevinsku dozvolu jer je tako predviđeno domaćim propisima koji moraju da se poštuju, a za slamu kao građevinski

materijal, kod nas još nema certifikata. MOLIM DA SE UVAŽI DA JE CERTIFIKAT!

Na svim debatama postavljeno je isto pitanje i to više puta - KADA ĆE VLADA FORMIRATI FOND ZA ENERGETSKU EFIKASNOST?

I dok se građani uzdaju u pomoć lokalnih vlasti, većina opština i gradova ima konkretne predloge za ministarstva građevina i energetike. Opšta je ocena da lokalni projekti obnove, kako stabeni zgrada tako i javnih objekata bar za početno ulaganje očekuju novac od države.

- Kada će Fond za energetsку efikasnost početi da radi? PITANJE UZ SLIKE

- Zakon o energetici predviđa formiranje Fonda energetske efikasnosti, na koji način će se taj fond puniti?

- Kako se može konkursati za novac iz Fonda za energetsku efikasnost? PITANJE ZA SLIKU

- Hoće li i država pomoći građanima u sanaciji zgrada?

- Šta se radi povodom predloga da se izolacioni materijal ne oporezuje?

- Ko bi trebalo da konkuriše za sredstva iz Fonda, Skupština stanara ili nadležni u lokalnoj samoupravi? I kome da se taj javi?

- Hoće li država kroz beskamatne kredite na duži rok da podstakne gradane da štede energiju?

- Može i naša zemlja da računa na novac iz evropskih fondova za projekte energetske efikasnosti?

- Hoće li i država pomoći građane u sanaciji zgrada?

- Šta se radi povodom predloga da se izolacioni materijal ne oporezuje?

- Zašto se u modele finasiranja energetske efikasnosti više ne uključe ministarstva i energetike industrije?

- Hoće li država imati u vidu ekonomске i socijalne

63

aspekte nerazvijenih sredina kada bude odlučivala o raspodeli sredstava iz Fonda energetske efikasnosti?

- Često od drveta ne vidimo šumu. Kako izdvojiti prioritetne projekte za finansiranje energetske efikasnosti i ko bi to u državi morao da uradi? DOBRO PITANJE UZ SLIKU

U Ministarstvu građevinarstva odgovaraju da su tražili stimulacije za energetsku efikasnost, među kojima je i smanjenje poreza za građevinske materijale ali odobravannje tih pogodnosti zavisi od Ministarstvo finansija koje to teško može da prihvati. Podsetili su i da država, kroz fidin tarife već podstiče proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Potvrđeno je da će republički Energetski fond biti u funkciji 2014. godine ali se još ne zna kako će se novčana sredstva deliti. Svako ministarstvo bi trebalo da dobije deo sredstava iz fonda za svoje projekte. Proritet će svakako biti projekti kolektivnog stanovanja i javne obrazovne ustanove i bolnice. U Vladi računaju i na sredstva iz evropskih fondova i od banaka koje podržavaju zelenu energiju i finasiraju projekte energetske efikasnosti. Važno je da se spreme projekti i da se građani na lokalnu organizuju gde mogu i kako da konkurišu za njih. Ministarstva su potvrdila da su otvorena za saradnju. Savetovano je građanima da ne čekaju samo novac iz Fonda već da iskoriste i lokalne mogućnosti, zajednički sa nadležnim upravama, a podstaknuti su i sami stanari da udruženi urade po nešto u svojim zgradama.

Stav da ne zavisi sve od kredita i države često je na debatama potkrepljivan zanimljivim primerima.

Evo jedne upečatljive ilustracije: predsednica Skupštine stanara jedne zgrade u opštini na jugu zemlje stalno se žalila toplani na visoke račune za grejanje. Kada su joj dali na uvid podatke o njenoj zgradi ko koliko duguje za grejanje bila je, po sopstvenom priznanju izuzetno iznenadena. Najveći dužnici bili su oni koji, kako je sama potvrdila, svake godine idu na letovanje, zimovanje, voze skupe automobila a u isto vreme

64

ne plaćaju svoje račune. Stekao se opšti utisak da je to veliki problem a zbog njega u velikom broju slučajeva trpe posledice oni koji nikako nisu za to odgovorni.

65

A photograph of a middle-aged man with short, light-colored hair. He is wearing a dark blue suit jacket over a light blue shirt and a patterned tie. His right hand is resting against his chin, and he is looking slightly to the left with a contemplative expression. The background is blurred, showing what appears to be an office or study environment.

TEHNIČKI ASPEKTI

primene energetske efikasnosti

TECHNICAL ASPECTS

gkhjgalkgjhalkghjlakhglakghalgpjhakjghlghj

- Nisam znao da postoji energetski menadžer, gde da mu se обратим?

- Hoću da postavim solarne panele, kome u gradu da se обратимо za dozvolu da koristim obnovljive izvore energije? I da li se takve dozvole uopšte izdaju?

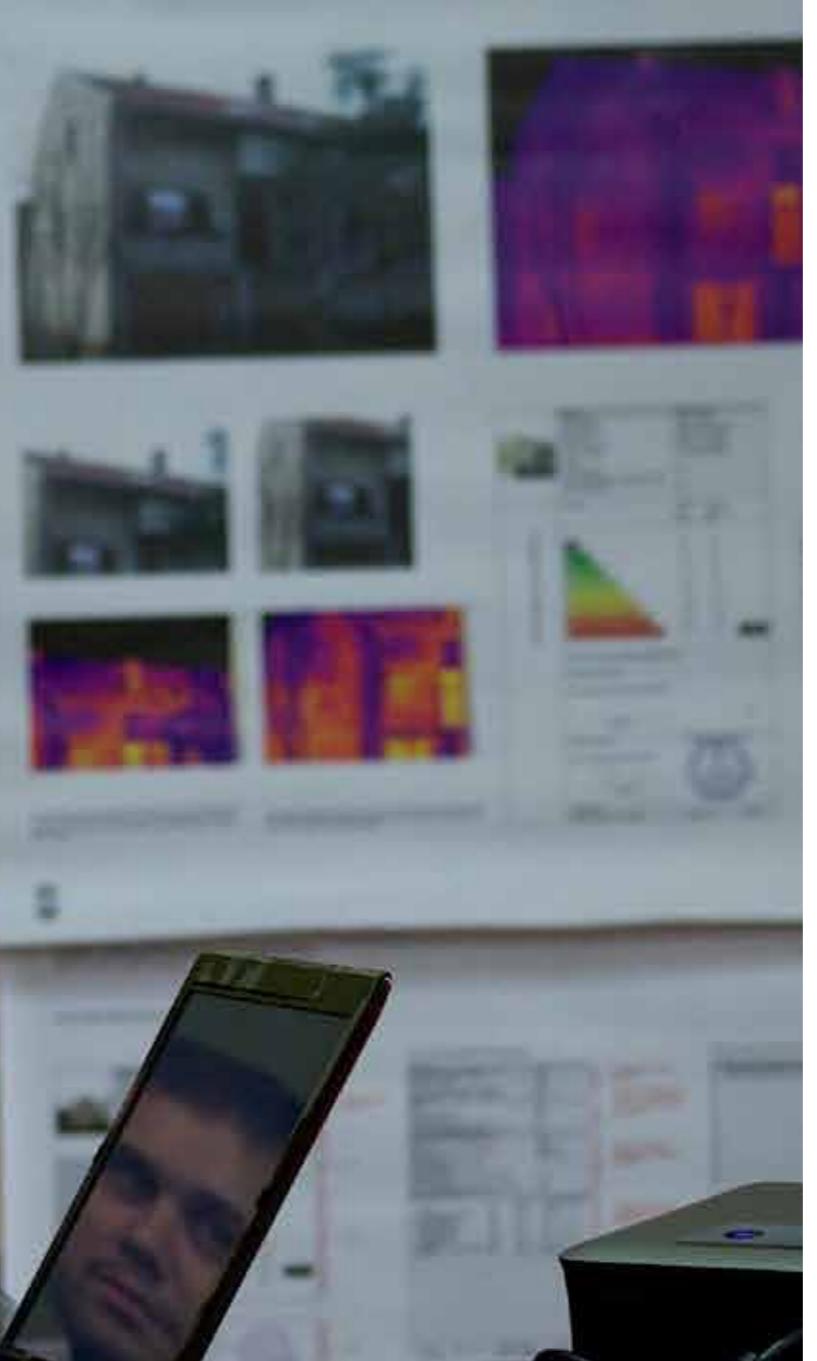

- Ko na lokalnom nivou
kontroliše primenu odluka o
energetskoj efikasnosti?

- Kada će biti izrađen Nacionalni softver za izradu eleborata energetske efikasnosti?
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk
kkkkkkkkkkkkkkkkkkkkkk
kkkkkkkkkkkkkk

- Može li država da podstakne obrazovne institucije da više rade na predstavljanju energetske efikasnosti deci i mladima?

kkkkkkkkkkkkkkkkkk
kkkkkkkkkkkkkkkkkk
kkkkkkkkkkkkkk

JAVNE DEBATE SA POLITIČKOG ASPEKTA

Javne debate iznеле su na videlo opšti problem, a on se može ukratko svesti na jedno, ključno pitanje postavljano u različitim kontekstima u svim gradovima i opštinama - DOSADAŠNJA PRAKSA PRIMENE ENERGETSKE EFIKASNOSTI MORA DA SE MENJA ALI PITANJE JE KO TO MOŽE DA UČINI? Opšte je mišljenje da rešavanje tog problema zavisi od političkih odluka. Da bi primenili mere koje će obezbediti racionalnu potrošnju energije građani traže veće agažovanje države, ali pre svega izvršne vlasti na lokalnom nivou. Da je tema, energetske efikasnosti na dnevnom redu budućih aktivnosti lokalnih samouprava pokazuje i podatak da su, javnim debatama, izuzev u nekoliko opština, prisustvovali i predstavnici lokalne vlasti, negde i sam gradonačelnik, odnosno predsednik opštine. Od predstavnika resornog ministarstva tražili su odgovore kako da primene odredbe važećih zakona u toj oblasti i interesovali se o planovima države u narednom periodu. Međutim, građane, inženjere, direktore komunalnih preduzeća, opštinskih i gradskih Direkcija za izgradnju i uređenje, proizvođače opreme i predstavnike političkih stranaka više je zanimalo šta rade njihovi predstavnici na lokalnom nivou odnosno u sredinama u kojima žive i rade. Hoće li se mere energetske efikasnosti primeniti u konkretnim stambenim naseljima ili pojedinim zgradama ali i javnim objektima i ustanovama kao što su, bolnice, škole, vrtići, domovi kulture. Uočeno je i da većina ljudi i ne zna da u okviru nekih lokalnih samouprava, imaju stručnjake koji im mogu pomoći ukoliko su zainteresovani za rekonstrukciju objekata ili poboljšanje energetske efikasnosti. Iako Zakon o energetici i Zakon o energetskom korišćenju energije precizira aktivnosti uvođenja energetskog poslovodstva i pružanje saveta o ovoj oblasti, samo je nekoliko lokalnih samouprava i otvorilo posebne kancelarije za te namene i zaposlilo energetske menadžere.

- Nisam znao da postoji energetski menadžer, gde da

mu se obratim?

PITANJE ZA SLIKU najbolje BEČEJA

- Ja ne znam kome da se obratim za savet. Pitao sam i niko ne zna da me uputi. Kada će naša opština dobiti tog energetskog menadžera?
- Zašto država i lokalna samouprava u svoj rad ne uključe više sturučnjaka za tu oblast jer jedino tako mogu konkretno pomoći građanima da primene mere energetske efikasnosti?
- Kada će se omogućiti usaglašeni rad lokalnih institucija sa državnim kako bi raspoloživi kapaciteti radili efikasnije na primeni energetske efikasnosti?

Na ovo pitanja zanimljiv je odgovor predsednik jedne opštine sa severa zemlje. On je izneo poražavajući podatak kada je stručani kadar u pitanju, tačnije istakao je da njihova lokalna samouprava nema inženjera koji bi se pozabavio tom oblašću, a da sa druge strane imaju čak 15 zaposlenih viška u opštinskoj upravi. Međutim, taj slučaj nije usamljen. U većini gradova i opština prepreka zapošljavanju stručnjaka za energetsku efikasnost je sistematizacije radnih mesta. Pitanja građana bila su prilika da se čuje mnogo predloga o tome šta očekuju od lokalne vlasti.

- Kada će opština uvesti poseban telefonski broj za savete o energetskoj efikasnosti?
- Da li bi lokalnim zajednicama pomogla obuka što većeg broja ljudi o energetskoj efikasnosti?
- Ko je u opštini zadužen da obrazuje stanovništvo o energetskoj efikasnosti?
- Mi nismo obavešteni šta se u opštini radi na popularizaciji energetske efikasnosti?
- Ko bi trebalo da organizuje tribine i javne debate o energetskoj efikasnosti kojima bi prisustvovali građani ali i stručnjaci koji grade i projektuju stambene i javne objekte?

- Gradska vlast raspolaže različitim mehanizmima kojima može doprineti poboljšanju energetske efikasnosti. Ima li izgleda da se u tom pogledu donešu i neke odluke?

- Šta opština radi da pomogne javnom sektoru u rešavanju pitanja energetske efikasnosti, posebno u školama, vrtićima i bolnicama?

- Kada će se skupština stanara, izbaciti iz odlučivanja o energetskoj efikasnosti?

-- Koje mere mogu podstaći ljudi a koje će ih prinuditi da poboljšaju energetsku efikasnost?

- Treba hitno doneti odluku o sanaciji pre svega starih objekata, jer su i najveći potrošači energije. To ne mogu učiniti sami energetski menadžeri već to moraju biti odluke ukupne gradske vlasti!?

- Bez pomoći lokalne samoprave nema energetske efikasnosti, ima li opština plan za sanaciju zgrada?

Zanimljivo je da su se gradski čelnici složili sa pitanjima građani dali upravo primer zgrada gradske uprave koje su potpuno energetski neefikasane jer su to stari objekti sa do-trajalom stolarijom i da mora hitno da se radi na energetskoj efikasnosti.

Odgovarajući na postavljena pitanja, predstavnici svih lokalnih samouprava potvrdili su da su započeli primenu mera energetske efikasnosti u svojim gradovima i opštinama. Obrazlažući te poslove naveli su: urađene eleborate za rekonstrukciju javnih ustanova, dat je i primer uštede gasa od 25% u toplici posle modernizacije postrojenja i uvođenja naplate po potrošnji. A bio je i konkretnih pitanja.

- Hoću da postavim solarne panele, kome u gradu da se obratimo za dozvolu da koristim obnovljive izvore energije? I da li se takve dozvole uopšte izdaju? PITANJE ZA SLIKU

Predstavnici lokalnih vlasti slažu se da treba iskoristiti potencijale obnovljivih izvora energije. Na severu zemlje dobar primer neiskorišćenog prirodnog resursa su geotermalne vode. Neke opštine potvrdile su da traže mogućnosti kako bi geotermalnu vodu koristile za grejanje, odnosno lokalnoj toplici bi taj obnovljivi izvor energije bio dobra zamena za skupi gas. Planirana je i izgradnja banja, koja bi potrebe za energijama za grejanje i toplu vodu, podmirile iz tog prirodnog izvora. Navode i ekonomsku isplativost jer bi ostvarivanjem tih planova doprineli privrednom razvoju tog severnog regiona zemlje.

- Ko na lokalnom nivou kontroliše primenu odluka o energetskoj efikasnosti? PITANJE UZ SLIKU

- Da li čelnici gradske uprave planiraju izradu strategije energetske efikasnosti na lokalnom nivou? PITANJE UZ SLIKU

Gradani, investitori, proizvođači iz različitih oblasti, inženjeri sa licencom za primenu energetske efikasnosti u svim lokalnim zajednicama upozoravaju da poslove energetske efikasnosti usporavaju i česte promene propisa. Zbog veoma čestih promena čelnika izvršne vlasti na lokalnu nema ni kontinuiteta u započetim projektima a ponekad poslovi, kako se čulo, potpuno propadaju. Iako je država dosta uradila na donošenju zakona kojima propisuje energetsku efikasnost zgrada (to su Zakoni, o energetici i racionalnoj potrošnji energije i propratne uredbe ili odluke) javnost traži dugoročnija rešenja koja neće zavisiti od personalnih interesovanja ličnosti na ministarskim mestima i njihovih odluka, nažalost neretko, ograničenih trajanjem njihovih mandata. Na javnim debatama je ukazano na činjenicu da se 60 odsto energije potroši u zgradarstvu i da je Srbija jedan od najvećih rasipnika energije u Evropi. Od države svi očekuju svedobuhvatnu, zajedničku, nacionalnu strategiju energetske efikasnosti u zgradarstvu.

- Ima li političke volje da država obezbedi masovniju primenu energetske efikasnosti u celoj zemlji? I kada bi se to moglo dogoditi?

- Mnogi tumače zakone kako hoće ili kako im odgovara. Ko kontroliše primenu propisa?

- Može li država da uvede energetski ispektorat koji će kontrolisati primenu propisa energetske efikasnosti na terenu kao trošenje sredstava datih za te namene?

- Hoće li dražava izmeniti Zakon o održavanju zgrada? Da li se rešavanje tog pitanja može prepustiti lokalnim samoupravama?

-- Da li su zakonom predviđeni neki posebni uslovi za poboljšanje energetske efikasnosti u objektima kolektivnog stanovanja?

- Kada će biti doneta uredba o sertifikaciji građevinskog materijala?

- Ko u državi kontroliše primenu zakona o energetskoj efikasnosti?

- Kada će biti izrađen Nacionalni softver za izradu eleborata energetske efikasnosti? PITANJE UZ SLIKU

- Šta će sadržati Nacionalni softver za energetsku efikasnost?

86

Jasminka Pavlović iz ministarstva Građevina i urbanizma Vlade Srbije rekla je da je to teško pitanje jer je potrebno do datno finansirana.

Resorno Ministarstvo preko raznih projekata pokušava da napravi jedinstveni Nacionalni softver. Međutim, kako je objasnila ima dosta pitanja od lokalnih kuća koje se bave softverima, zašto ako ga oformimo, moramo da koristimo samo taj jedan? Navode primer: Nemačka je dozvolila više softvera ali onda im se desilo da svaki softver ima svoj način proračuna i na kraju nisu dali iste rezultate. Pavlovićeva nije mogla konkretno da kaže šta će biti sa Nacionalnim softverom ali se nuda da postoji mogućnost da se sredstva za njegovu izradu obezbede marta ili aprila. Potvrdila je da ministarstvo

građevina i urbanizma planira da preko web sajta izdaje energetske pasoše, što znači da niko neće moći sam da ih radi čime bi se poštivali propisi u izdavanju pasoša. Kada se pasoš izradi jedan primerak mora da se pošalje Ministarstvu urbanizma i građevina a potvrđila je da to svi ne rade.

Ministarstvo predlaže da se iskoriste softveri koje već imamo sad na tržištu ali za to još nema sglasnosti u Vladi.

- Kojem ministarstvu zainteresovani investitori da predaju projekte za dobijanje sredstava od potencijalnih donatora radi poboljšanja energetske efikasnosti u zgradarstvu?

- Ko u državi kontroliše primenu zakona o energetskoj efikasnosti?

- Može li da se uvede i energetski ispektor koji će kontrolisati poslove na terenu?

Predstavnici lokalnih uprava i Agencije za energetiku i Ministarstva slažu se da kontrole primene mera mora biti ali još uvek nije precizirano ko to radi. Preovladalo je opšte je mišljenje da bi bilo najbolje da proveru rade nadležni u opštinskim i gradskim upravama, jer su oni i najviše upućeni u poslove poboljšanja energetske efikasnosti koji se rade u lokalnim sredinama. A posebno kada je reč o javnim objektima, kao što su bolnice, škole i vrtići ili toplane.

- Da li je i građanima potrebno rešenje za radove na objektima radi poboljšanja energetske efikasnosti? Na kojim instancama se traže takva rešenja, na lokalnom ili državnom nivou?

- Da li će se postojeći pravilnici koji uređuju oblast energetske efikasnosti izmeniti u skladu sa primedbama iz prakse?

- Da li prvo treba izmeniti Zakon o održavanju stam-

benih zgrada i druge zakone koji regulišu energetsku efikasnost na nivou republike kako bi počela primena mera racionalne potrošnje energije u gradovima i opštinama?

Ova pitanja u više debata činjenicama su potkreplili i načelnici Odeljenja za izgradnju i urbanizma koji primenjuju propise i Pravilnike u oblasti zgradarstva. Predlažu da se u Nacrt zakona o planiranju i izgradnji unese i definicija pojma investicionog održavanja. U obrazlaženju tog predloga navode da u važećem zakonu pojam investicionog održavanja nije precizno definisan i zato je trebalo doneti podzakonska akta ali to nije urađeno. Tekuće održavanje je kako su rekli obuhvatalo zamenu prozora i vrata, a sada nije potrebno nikakvo rešenje lokalne uprave za taj posao. Zbog neprecizno definisanog pojma investiciono održavanje sada se daje rešenje ali ne mora da se traži eleborat pa zbog toga apeluju na resorno ministarstvo da to izmeni u novom Zakonu o planiranju i izgradnji. I od banka koje građanima odobravaju kredite za energetsku efikasnost traže dozvolu za investiciono održavanje koje izdaju nadležne gradske i opštinske uprave.

- Kada će država omogućiti da pasoše energetske efikasnosti mogu da izrađuju i preduzeća i preduzetnici sa jednim inženjerom sa licencom 381 za energetsku efikasnost?

- Može li država da pojednostavi proceduru za dobijanje inženjerskih licenci za oblast energetske efikasnosti u zgradarstvu?

- Život u ekološkim i energetski efikasnim kućama je zdraviji, zašto država ne donese nacionalni plan gradnje takvih kuća?

- Može li država da podstakne obrazovne institucije da više rade na predstavljanju energetske efikasnosti deci i mladima? PITANJE ZA SLIKU

U Ministarstvu urbanizma i gradjevine potvrdili su da znaju šta im je obaveza i potreba. 1500 ljudi je prošlo obuku i dobilo sertifikat sa Inženjerskom komorom Srbije, za izdavanje tih pasoša i oni su zvanično licencirani inženjeri za taj posao. I Stručna javnost je shvatila važnost energetske efikasnosti. Opšta je ocena učesnika Debata da je neophodna veća kordinacija nadležnih ministarstava u Vladi ali i sa lokalnim samoupravama.

Država, kažu mora da podrži ideje koje imaju građani sa svojim objektima. Dosada se radilo u uskom krugu ljudi a sada smo sistemski uredili oblast. Ovo je prilika da se uredi oblast. Upoznali smo i odbornike šta želimo od energetske efikasnosti, formirana je Radna grupa, i moraćemo da radimo izveštavanje Vlade tromesečno. Srbija je shvatila šta je važno. A projektom sanacije starih zgrada možemo da pokrenemo i građevinarstvo Srbije.

Sve debate pratili su lokalni mediji, od novina do radio i TV stanica.

Novinari lokalnih televizija i radio stanica izveštavali su o održanim debatama i pripremali priloge o poslovima energetske efikasnosti u svojim sredinama. Snimali su izjave predstavnika Ministarstva urbanizma i građevina, GIZ-a kao nosioca projekta o energetskoj efikasnosti i predstavnika svojih lokalnih vlasti. Veliki broj lokalnih radio stanica direktno je prenosio debate a neke su ih snimale i naknadno emitovale. U pojedinim gradovima i opštinama, organizatori javnih debata najavili su da će u narednom periodu uz pomoć čelnika lokalnih samouprava i sami kroz lokalne medije više pažnje i prostora dati temama o energetskoj efikasnosti.

87

